

YİNE MAKİNA KİMYA ENDÜSTRİSİ, YİNE PATLAMA, YİNE ÖLÜM

Oda Başkanı Yunus Yener, Ankara'nın Elmadağ ilçesindeki MKE Raket ve Patlayıcı Fabrikası'nda meydana gelen patlama dolayısıyla "YİNE MAKİNA KİMYA ENDÜSTRİSİ, YİNE PATLAMA, YİNE ÖLÜM" başlıklı bir basın açıklaması yaptı.

Bugün, Ankara'nın Elmadağ ilçesindeki MKE Raket ve Patlayıcı Fabrikası'nda meydana gelen patlamada ilk belirlemelere göre 5 işçi yaşamını yitirdi. Olayla ilgili Ankara Valisi Vasip Şahin, "Dinamit lokumu hazırlama bölümünde, kimyasal tepkimeden kaynaklandığı belirtilen bir patlama meydana gelmiştir" açıklamasını yaptı. Fakat Elmadağ'daki bu patlamanın ilk patlama, ilk yangın, ilk olay olmadığı, geçtiğimiz yıllarda da hemen her yıl fabrikada patlamalar meydana geldiğini, ölümler, yaralanmalar olduğunu belirtmeliyiz.

Ayrıca şunu belirtelim ki, işçi sağlığına, insan yaşamına önem vermemek

ülkemizde MKE ile sınırlı değil. Her yıl önlenebilir yüzbinlerce "iş kazası" oluyor, iş cinayetlerinde her yıl en az 1.500 can gidiyor, binlerce emekçi yaralanıyor, sakatlanıyor. Yine belirtmek gerekir ki, AKP iktidarı ile işçi sağlığı ve iş güvenliği (İSİG) piyasalaştırıldı, konu işverenlerce yerine getirilmesi gereken bir yükümlülük olmaktan çıkartılıp, adeta taşeronlara devredildi. Nitekim MKE'de de İSİG bir Ortak Sağlık ve Güvenlik Birimi'ne(OSGB) devredildi.

2012 yılında 6331 Sayılı İş Sağlığı Güvenliği Kanunu kabul edildi. Kanunun yürürlüğe girdiği süreçte Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı ve bakanlık (ÇSGB) yetkilileri, iş kazaları

ve ölümlerin azalacağına vurgu yaptılar. Oysa iş kazaları azaltılmadı, meslek hastalıkları da yeterince tespit edilemedi.

Buna rağmen AKP'nin 2023 yılı Milletvekili ve Cumhurbaşkanlığı seçimleri öncesi yayımladığı "Türkiye Yüzyılı İçin Doğru Adımlar Seçim Beyannamesi 2023'e baktığımızda "iş sağlığı güvenliği" alanında iktidarları döneminde yapılanlara sahip çıktıkları görülmektedir. Bu yaklaşım kaza ve ölümlerin aynı hızla süreceği anlamına gelmektedir.

2003 yılında kabul edilen 4857 Sayılı İş Kanunu'nun kabulüne kadar geçen Cumhuriyet döneminde işyerle-

rinde işçilerin sağlıklı ve güvenli bir şekilde çalışmasını sağlamaya yönelik çalışmalar İşçi Sağlığı ve Güvenliği olarak adlandırılırken, 4857 sayılı İş Kanunu'ndan bu yana İş Sağlığı ve Güvenliği olarak adlandırılmaya başlandı. Sanki işyerlerinde ölenler işçiler değilmiş gibi, işçi sağlığı kavramı unutturulmaya çalışıldı. Tüm uygulamalarda işçilerin sağlık ve güvenliğini sağlamaya yönelik değil, işverenlerin kârlarını artırmaya ve önlem almayan işverenleri cezalandırmaya değil, neredeyse ödüllendirmeye yönelik olduğunu görüyoruz. Nitekim AKP'li yıllarda, iş cinayetlerinde 30.000'in üzerinde can kaybı oldu. 301 işçinin hayatını kaybettiği Soma katliamında dahi işverenlere neredeyse ceza bile verilmedi. ÇSGB'de yüzlerce müfettiş varken 2023 yılında hiçbir işyeri İSİG yönünden bir kez bile denetim görmedi.

Ülkemizde her gün iş cinayetlerinde en az 5 işçinin hayatını kaybetmesi ve MKE Elmadağ Fabrikasındaki patlama, ne yazık ki sürpriz veya beklenmeyen bir olay değildir. Açık ki İSİG'e önem vermeme, kazalara ve cinayetlere davetiye çıkartıyor. Ayrıca belirtmek gerekir, MKE Elmadağ Roket ve Patlayıcı Fabrikası'nda teknoloji eskidir ve bu husus daha önceki patlamalarda bu dile getirildi ancak teknoloji yenilenmesi konusunda herhangi bir adım atılmadı. Bunun yanında işyerlerinde İSİG'in sağlanması bir organizasyon olarak öngörülüyor, her şey tesadüflere bırakılıyor, örneğin patlayıcı ortamlarda yapılmaması gereken, patlamaya yol açabilecek işler de aynı anda yapılabilir.

Yapılması gereken köklü düzenlemeler özetle şunlardır:

- İş sağlığı ve güvenliği gibi konuyu bulanıklaştıran kavram yerine işçi sağlığı ve iş güvenliği kavramı kullanılmalıdır.
- Sağlıklı ve güvenli bir ortamda çalışmanın her çalışanın hakkı olduğu, İSİG'in sağlanmasının öncelikle devletin ve işverenin görevi olduğu benimsenmelidir.
- ÇSGB, İSİG'in sağlanması, iş kazaları ve meslek hastalıklarının önlenmesi konularında görevini yerine getirmemektedir. İşverenlerin kâr hırsının yanında, işyerlerinin denetlenmemesi, denetlemelerde idari para cezalarının uygulanmaması, işin durdurulması kararlarının alınmaması, iş cinayetleri sonrası işverenlerin çok hafif para cezaları ile adeta ödüllendirilmeleri, mevcut vurdumduymazlığın nedenleridir.
- İşyerleri denetlenmeli, idari para cezaları uygulanmalıdır. 6331 Sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu'nda belirtildiği şekilde işyerlerinde iş durdurulmalıdır. İş kazaları sonucu yargılamalar taksir-bilinçli taksir çerçevesinde değerlendirmeden çıkarılmalı, cezalar artırılmalıdır.
- İSİG'e ilişkin düzenleme ve denetleme yetkisi, ÇSGB'nin yanında Sağlık Bakanlığı, üniversiteler, sendikalar, TTB ve TMMOB'den oluşan, idari ve mali yönden bağımsız bir enstitüye verilmelidir. Çalışma yaşamına ilişkin tüm düzenlemeler bu enstitü tara-

findan yeniden ele alınmalı ve kararlaştırılmalıdır.

- Esnek ve kuralsız çalışmayı, geçici iş ilişkisini, taşeronlaştırmayı yasal hale getiren, kıdem tazminatlarını, fazla mesai ücretlerini, sendikal hak ve yetkileri budayan, İSİG'i işveren yükümlülüğü olarak görmeyen, örgütlülük önüne engeller koyan 4857 sayılı İş Kanunu, Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanunu ve diğer düzenlemeler iptal edilmelidir.
- İş kazaları ve iş cinayetlerinin önlenabilir olduğu bilinmektedir. Bilimsel ve teknik ölçütler doğrultusunda atılacak adımlar ile göz göre göre "geliyorum" demekte olan facialara son vermek mümkündür. Bunun için önce insan hayatına ve emeğe değer veren bir yaklaşımın benimsenmesi gerekmektedir.
- İSİG'i sağlamak iş güvenliği uzmanının işi değildir, uzmanlar rehberlik ve danışmanlık yaparlar. Ayrıca uzmanlar ile meslek örgütlerinin bağı koparılmıştır, uzmanların mesleki gelişimi eğitimi, denetimi, sicillerinin tutulması konusunda TMMOB'nin yetkisi tanınmalıdır.
- Sendikalar, örgütlü olduğu ya da olmadığı işkolundaki tüm işyerlerinde işçi sağlığı ve iş güvenliği konusunda denetim yapabilmelidir.

Yunus Yener

**TMMOB Makina Mühendisleri
Yönetim Kurulu Başkanı**